

УДК 327:[321(470):17.022.1

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4\(76\)-3](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-4(76)-3)

Світлана ВОВК

доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології і міжнародних відносин,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», lanasvitvovk@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6818-4107

Антон БАДЕР

доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології і міжнародних відносин,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», bader@meta.ua
ORCID: 0000-0002-3670-5753

ДЕКОНСТРУКЦІЯ ІМІДЖУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: МЕХАНІЗМИ ПРОПАГАНДИ ТА МАНІПУЛЯЦІЙ¹

Стаття присвячена дослідженню процесу деконструкції іміджу Російської Федерації в контексті сучасних міжнародних відносин, зокрема в умовах російсько-української війни. Імідж держави є кількістю елементів її політичного позиціонування, що впливає на сприйняття країни на міжнародній арені, легітимізації її політики та формування суспільної думки. У статті аналізуються основні складові іміджу Росії, включаючи ідеологічний, мовний і візуальний компоненти, які є ключовими інструментами її пропагандистської стратегії.

На основі критичного дискурсивного аналізу розглядається, як російська пропаганда використовує історичні, культурні та релігійні нарративи для формування ідеологічного обґрунтування агресивної політики. Таким чином, висвітлюються такі аспекти, як концепція «руського мира», апеляція до «традиційних цінностей» та боротьба з «неонацизмом», які активно використовують для створення позитивного образу Росії серед внутрішньої аудиторії та виправдання її дій на міжнародному рівні.

Особливо увага приділяється мовному компоненту, через який пропаганда формує явлення про конфлікт як про боротьбу добра зі злом. Аналізуються риторичні прийоми, такі як використання евфемізмів («спеціальна військова операція»), емоційно забарвленої лексики («націоналісти», «каратели») та маніпуляції фактами, які сприяють створенню дезінформаційного поля. Мовний дискурс не тільки формує національну ідентичність, але й служить інструментом політичного впливу на міжнародну громадськість.

Візуальний компонент аналізується через семиотичний підхід, що дозволяє визначити символічні значення, закладені в пропагандистських матеріалах. У статті розглядається роль візуального контенту, включаючи пропагандистські відеоролики, мемі, інфографіку та інші візуальні елементи, які використані для створення іміджу «міротворця» або «захисника традиційних цінностей». Виявлено, що ці візуальні елементи апелюють до колективної пам'яті, патріотичних почуттів та національної гордості, легітимізуючи агресивні дії Росії.

У статті обґрунтовано важливість застосування методів критичного дискурсивного аналізу, контент-аналізу та візуального семиотичного аналізу для деконструкції іміджу росії. Показано, що ці підходи не дозволяють розкрити приховані механізми маніпуляції та дезінформації, які використовують для створення позитивної форми держави. У підсумку пропонуємо стратегічні напрямки протидії інформаційній агресії Росії, зокрема через розробку контрнарративів, викриття маніпуляцій та розвінчання ідеологічних міфів.

Доведено, що аналіз іміджу росії потребує всебічного дослідження її ідеологічних, лінгвістичних та візуальних аспектів, які взаємодіють, формуючи й підтримуючи обґрунтування її агресивної зовнішньої стратегії. Інструменти деконструкції дають можливість виокремити основоположні нарративи, їхню ідеологічну природу та сприяють формуванню ефективних заходів протидії. Окреслені заходи повинні включати розробку альтернативних інформаційних нарративів, що виявляють реальні наміри російської політики, а також просування демократичних принципів і формування культури критичного мислення.

Ключові слова: деконструкція іміджу, ідеологічний компонент, мовний компонент, візуальний компонент, російсько-українська війна, критичний дискурс-аналіз, маніпуляція, інформаційна агресія, дезінформація, нарративи, символічна політика.

Svitlana Vovk, Anton Bader. DECONSTRUCTION OF THE IMAGE OF THE RUSSIAN FEDERATION: MECHANISMS OF PROPAGANDA AND MANIPULATION

The article focuses on the study of the deconstruction of the image of the Russian Federation in the context of contemporary international relations, particularly amidst the Russian-Ukrainian war. A state's image constitutes a critical element of its political positioning, influencing its perception on the international stage, legitimizing its policies, and shaping public opinion. The article analyzes the key components of Russia's image, including ideological, linguistic, and visual elements, which

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Національного фонду досліджень України за проєктом 2021.01/002.

Drawing on critical discourse analysis, the research examines how Russian propaganda employs historical, cultural, and religious narratives to establish the ideological justification for aggressive policies. It highlights such aspects as the concept of the “Russian World”, appeals to “traditional values”, and the fight against “neo-Nazism”, which are actively utilized to create a positive image of Russia among its domestic audience and justify its actions on the international.

Particular attention is paid to the linguistic component, through which propaganda frames the conflict as a struggle between good and evil. The study scrutinizes rhetorical devices, such as the use of euphemisms (e.g., “special military operation”), emotionally charged language (e.g., “nationalists”, “punishers”), and factual manipulations that contribute to the construction of a disinformation field. Linguistic discourse not only shapes national identity but also serves as a tool of political influence on the international community.

The visual component is analyzed using a semiotic approach, which identifies the symbolic meanings embedded in propagandistic materials. The article explores the role of visual content, including propaganda videos, memes, infographics, and other visual elements, in constructing the image of a “peacemaker” or “defender of traditional values”. It reveals that these visual elements appeal to collective memory, patriotic sentiments, and national pride, thereby legitimizing Russia’s aggressive actions.

The importance of applying methods such as critical discourse analysis, content analysis, and visual semiotics to deconstruct Russia’s image is substantiated. These approaches reveal the hidden mechanisms of manipulation and disinformation used to create a favorable portrayal of the state. Finally, the article proposes strategic directions to counter Russia’s information aggression, including the development of counter-narratives, exposure of manipulative tactics, and debunking of ideological myths.

It is demonstrated that analyzing Russia’s image requires comprehensive research into its ideological, linguistic, and visual aspects, which interact to form and sustain the rationale for its aggressive foreign strategy. Deconstruction tools allow the identification of foundational narratives, their ideological essence, and contribute to the development of effective countermeasures. These measures should include creating alternative informational narratives that expose the true intentions of Russia’s policies, as well as promoting democratic values and fostering a culture of critical thinking.

Key words: *image deconstruction, ideological component, linguistic component, visual component, Russian-Ukrainian war, critical discourse analysis, manipulation, informational aggression, disinformation, narratives, symbolic politics.*

Постановка проблеми. Російсько-українська війна суттєво змінила сприйняття російської федерації на світовій арені. Більшість країн, особливо західні демократії, переосмислили свої погляди на роль і вплив росії в міжнародних відносинах. Росія, яка раніше позиціонувала себе як гарант стабільності й безпеки в регіоні, не завжди асоціюється з агресором, що грубо порушує норми міжнародного права, що і зумовило потребу в деконструкції іміджу російської федерації, через аналіз прихованих механізмів маніпуляції та пропаганди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові роботи (Є. Тихомирова, Розумний М., Ковальчук О., Березька К., Пантелейчук І.), присвячені іміджу росії, більше за все акцентують увагу на комплексному вивченні її інформаційної стратегії в контексті сучасних міжнародних відносин та гібридної війни. Дослідження зосереджуються на вивчених механізмах пропаганди, впливу на суспільну свідомість і формування національної ідентичності через використання історичних, культурних і релігійних наративів. У міжнародному контексті розглядаються дослідження інформаційної агресії росії для суспільств демократичних країн. Таким чином, аналіз останніх публікацій свідчить про важливість деконструкції іміджу росії через аналіз його ідеологічних, мовних та візуальних компонентів.

Виклад основного матеріалу. Деконструкція іміджу – це процес розкладання символічних, мовних та візуальних елементів, які формують уявлення про певний об’єкт, у цьому випадку – про російську федерацію. У науковій літературі деконструкція розглядається як засіб виявлення підґрунтя символічних актів, що часто базуються на стереотипах, ідеологічних наративах та маніпуляціях (Дерріда, 1976). У випадках з росією цей підхід продовжується проаналізувати, як формуються образи «сили», «величі», «справедливості», що використовуються для виправдання агресивної політики.

Сучасний імідж росії її офіційними джерелами формується як сумарний образ трьох компонентів, які переплітаються...

Ідеологічний компонент є центральним у формуванні та підтримці іміджу російської федерації як держави, яка має право на агресивну зовнішню політику, виправдану історичними та культурними чинниками. До ознак ідеології варто віднести: «...опанування часової вертикалі. І минуле, і сучасність, і майбутнє набувають сенсу... Сучасність – не ірраціональні втручання у внутрішні справи інших країн, не безглузді анексії й не злочинні смерті солдат, – а участь у величому протистоянні, для конкретного ж росіянина – участь у творенні великої держави... раціоналізувавши образ реальності, російська... ідеологія не має потреби в ненастанному пресингові на ЗМІ: суспільство саме домислює,

спрощує і конструює раціональні пояснення всіх подій... .. ідеологія спричиняє перманентну тривогу... Як наслідок, виникає третє завдання, котре має розв'язати імперська ідеологія, – це блокування неминучих фобій, які є наслідком тривоги» [3].

Офіційні нарративи російської пропаганди активно наголошують на історичних претензіях, що базуються на концепції «відновлення історичної справедливості», а також на особливій місії росії як захисниці «русского мира», концепція якого має на меті об'єднання російськомовних та етнічних росіян за межами росії під єдиним культурним, мовним і політичним впливом Москви. Концепція була активно використана для виправдання анексії Криму в 2014 р., аналогічний підхід був застосований для початку війни на сході України, де російська пропаганда позиціонувала дії військових як «гуманітарну місію» з метою захисту «народу Донбасу» від «націоналістів» і «фашистів». Відповідно, концепція «русского мира» слугувала моральним виправданням агресії.

Постійно відбувається апеляція до спільного історичного минулого, зокрема до періоду Київської Русі, що подається російською пропагандою як «спільна колиска» трьох братніх народів – російського, українського та білоруського. Наприклад, у заявах російських лідерів неодноразово наголошувалося, що «Україна та Росія – це одна нація», що прямо заперечує українську національну ідентичність і прагнення до незалежності. Такий підхід сформував ідеологічне підґрунтя для виправдання агресії як «відновлення єдності», що була порушена «зовнішніми силами», зокрема країнами Заходу та Америки.

Російська ідеологія систематично експлуатує ідею «боротьби з неонацизмом», як набула широкого вжитку після початку повномасштабного вторгнення в Україну в 2022 р. Російська влада неодноразово заявляла про необхідність «денацифікації» України, створюючи образ української держави як загрози не лише для росії, але й для всього «цивілізованого світу».

Вершиною ідеологічної піраміди є звернення до «традиційних цінностей», «православних устоїв» і позиціонування росією себе як форпост традиційного суспільства, яке захищає свої «традиційні цінності» від «нав'язаних Заходом ідей», що знову ж таки легітимізує агресивну поведінку як частину так званої «культурної боротьби».

Вище окреслені нарративи створюють ідеологічну основу, яка легітимізує дії агресора як на внутрішньому, так і на міжнародному

рівнях, використовуючи історію, культуру та релігію як інструменти формування іміджу.

Мовний компонент як інструмент російської пропаганди дозволяє останній конструювати ідеологічно вигідний образ держави через використання спеціально підібраної лексики та риторичних прийомів, які спрямовані на формування емоційного відгуку аудиторії, створення позитивного іміджу росії, легітимізацію її дій та дискредитацію опонентів, зокрема України, у контексті війни. Особливість мовного компонента полягає у його здатності впливати як на внутрішню, так і на зовнішню аудиторію, адаптуючи повідомлення під особливості сприйняття різних груп.

Одним із центральних прийомів є використання термінології, що надає політичному конфлікту уявлення про боротьбу добра зі злом. Наприклад, Україна часто описується як «маріонетка Заходу» [13], що слугує для дискредитації української державності, звужуючи її суб'єктність до інструмента, контрольованого зовнішніми силами. Така риторика підкреслює нібито залежність України від Заходу та її нездатність діяти самостійно, що формує в аудиторії враження про необхідність втручання Росії задля «відновлення суверенітету». Наратив посилюється за допомогою емоційно забарвленої лексики, такої як «західна окупація», «підступи НАТО» чи «американський диктат» [13].

Російські військові, навпаки, подаються як «визволителі» або «герої», які захищають мирних громадян від «націоналістів» чи «фашистів» [12]. Такі терміни не лише легітимізують агресію, але й формують позитивний образ російської армії, апелюючи до патріотичних почуттів та історичних паралелей, зокрема до ролі Радянського Союзу у перемозі над фашизмом у Другій світовій війні. Наприклад, у повідомленнях російських медіа військові дії описуються через евфемізми, такі як «спеціальна військова операція», що дозволяє уникнути негативних асоціацій із війною та створює враження обмеженості й контрольованості конфлікту.

Особливу роль у мовному компоненті відіграє стратегія дегуманізації противника. Українські військові та керівництво подаються як «екстремісти», «терористи», «нацисти», що виправдовує агресивні дії Росії як «боротьбу зі злом». Наприклад, українських військових, які обороняють свою територію, часто називають «карателями» що викликає у аудиторії асоціації з насильством і безжалістю [2]. Така риторика розрахована на створення негативного образу України та розпалювання ненависті серед російської аудиторії.

Іншим важливим аспектом є використання риторичних прийомів, таких як гіпербола та маніпуляція фактами. Наприклад, у повідомленнях про події в Україні часто зустрічаються фрази на кшталт «масове винищення російськомовного населення» або «геноцид», що не підтверджується реальними даними, але створює уявлення про кризову ситуацію, яка нібито потребує негайного втручання росії. Більш того, паралельно відбувається формування емоційного тиску на аудиторію, посилюючи відчуття небезпеки та необхідності захисту.

Мовний компонент також включає активне використання метафор та символів, які впливають на глибинний рівень сприйняття. Наприклад, Росія часто позиціонує себе як «фортеця», яка протистоїть «хвилі» західного впливу. Такі метафори створюють образ Росії як сильного, непохитного захисника своїх традицій та суверенітету, що посилює патріотичні настрої серед населення.

В свою чергу візуальний компонент іміджу, який формує російська пропаганда, росіє, завдяки використанню візуальних матеріалів, таких як пропагандистські відеоролики, фотографії, інфографіка та меми, забезпечує емоційний вплив на аудиторію, що підсилює ідеологічний і мовний аспекти пропаганди. Візуальний компонент дозволяє не лише донести певний меседж, але й закріпити його у свідомості споживача інформації через образи, що викликають сильні емоційні реакції.

Одним із головних напрямів використання візуального контенту є створення образу сильної та єдиної нації, яка здатна подолати зовнішні виклики та внутрішні проблеми. Наприклад, у російських пропагандистських відеороликах часто демонструються кадри військових парадів, де армія представлена як символ національної могутності, дисципліни та єдності. Відеоматеріали супроводжуються емоційно насиченою музикою, яка підсилює відчуття гордості та патріотизму. Зображення сучасної техніки, злагоджених дій військових, а також національних символів, таких як триколон або герб росії, формують позитивний образ держави в очах внутрішньої аудиторії.

Прикладом є щорічні трансляції параду на Червоній площі 9 травня, які не лише підкреслюють військову міць, а й апелюють до історичної пам'яті про перемогу у Другій світовій війні. Використання образу переможця фашизму дозволяє підсилити росії легітимність сучасної політики, включаючи військові дії, через історичні паралелі.

На міжнародному рівні росія активно використовує візуальний контент для створення позитивного іміджу або для дискредитації своїх опонентів. Зокрема, пропагандистські матеріали, поширювані в соціальних мережах, часто спрямовані на викликання симпатії до російських дій чи створення негативного ставлення до України та її союзників. Наприклад, відеоролики, в яких демонструється допомога російських військових цивільному населенню, або фотографії гуманітарної допомоги, супроводжувані національними символами, створюють образ Росії як «гуманітарної держави».

Крім того, візуальний компонент активно використовується для маніпуляції фактами. Одним із прикладів є поширення змонтованих або вирваних із контексту фотографій, які спотворюють реальність, створюючи ілюзію справедливості дій Росії. Наприклад, зображення руйнувань у містах України, які іноді представляються як «результати дій українських військових» [5], спрямовані на дискредитацію опонента та виправдання агресії.

Візуальний контент також активно використовує символіку, яка апелює до колективної пам'яті та емоцій. Наприклад, георгіївська стрічка, яка стала символом російського патріотизму та участі у війні, використовується у багатьох пропагандистських матеріалах для підкреслення спадкоємності між минулими та сучасними «подвигами» Росії. Особливе місце займають фотографії російських солдатів, які взаємодіють із дітьми або допомагають літнім людям. Зображення покликані створити людяний образ російських військових, що контрастує з їхньою реальністю як учасників агресії.

Аналіз компонентів, що формують імідж росії, дозволяє виявити багатогранність і системність підходів, які використовуються для конструювання цього образу. Ідеологічний, мовний та візуальний компоненти, інтегруючись, створюють складну інформаційну стратегію, спрямовану на легітимізацію агресивних дій, посилення патріотизму серед внутрішньої аудиторії та вплив на міжнародну громадську думку.

Однак для розуміння механізмів цього впливу та розробки ефективних стратегій протидії необхідно перейти до деконструкції іміджу, яка передбачає системний підхід кожного з компонентів. Якщо формування іміджу росії базується на маніпулятивному використанні історичних, культурних та емоційних наративів, то методи деконструкції дозволять розкрити приховані механізми та справжні цілі цих комунікаційних стратегій.

Критичний аналіз дискурсу є одним із найважливіших методів у процесі деконструкції іміджу Російської Федерації, оскільки він дозволяє розкрити механізми маніпулятивного використання мови для легітимізації агресивних дій і створення позитивного образу держави. Мова у цьому контексті виступає не лише засобом комунікації, а й потужним інструментом політичного впливу, здатним формувати сприйняття реальності як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Ключовою особливістю російського дискурсу є використання специфічних термінів та концепцій, які покликані виправдати дії держави та створити ілюзію їхньої правомірності. Як говорили вище, замість терміну «війна» у російських офіційних заявах використовується евфемізм «спеціальна військова операція», що не лише зменшує сприйняття серйозності подій, але й створює враження контрольованості та обмеженості конфлікту. Такий підхід дозволяє уникнути негативних асоціацій, які можуть виникати у внутрішньої аудиторії, та зберігати підтримку населення для урядових дій.

Критичний аналіз дискурсу також дозволяє ідентифікувати стратегічне використання історичних і культурних посилань. Наприклад, російські офіційні особи часто апелюють до історичних концептів, таких як «русский мир», що створює образ росії як захисника спільної культурної спадщини та духовності. Концепти використовуються для обґрунтування агресивних дій як «відновлення історичної справедливості».

Застосування критичного аналізу дискурсу дає змогу розкрити приховані механізми маніпуляції та виявити, як мова використовується для впливу на емоції, світогляд та політичні переконання аудиторії. «Критичний дискурс-аналіз наголошує на конструюванні соціальних ідентичностей, що може допомогти вивчати природу дезінформаційних кампаній, спрямованих на створення та просування певних політичних наративів і охоплення ширшої аудиторії з метою введення її в оману. Критичний дискурс-аналіз може допомогти деконструювати механізми, за допомогою яких здійснюється маніпулювання питаннями мови та влади для досягнення певних політичних цілей» [9].

Завдяки цьому методу стає можливим не лише зрозуміти логіку та цілі пропаганди, але й розробити ефективні стратегії протидії, спрямовані на викриття маніпуляцій і розвіювання хибних уявлень, створених за допомогою мовних прийомів.

Контент-аналіз медіа, в свою чергу, дозволяє детально вивчати матеріали, які транслюються російськими засобами масової інформації, і зрозуміти механізми формування наративів, спрямованих на підтримку позитивного іміджу держави. Саме цей метод забезпечує систематичний аналіз змісту, структури та контексту повідомлень, ідентифікуючи ключові теми, візуальні образи та риторичні прийоми, які формують ідеологічний фон. Аналізуючи контент, можна простежити, як через повторювані меседжі створюються певні стереотипи та наративи.

Одним із основних аспектів контент-аналізу є ідентифікація ключових тем, які визначають загальний інформаційний посил. У випадку російських ЗМІ такими темами є «миротворча місія», «захист традиційних цінностей» та «дискредитація України та Заходу» [1]. Перша тема активно використовується для формування образу Росії як держави, що прагне до миру й стабільності. Наприклад, анексія Криму виправдовувалася «захистом кримчан від українського націоналізму», а початок воєнних дій на сході України подавалася як «гуманітарна місія». У таких матеріалах часто демонструються зворушливі сцени з мирними жителями, які отримують допомогу від російських військових, зображення дітей чи літніх людей, що викликають співчуття та підтримують емоційний зв'язок з аудиторією.

Тема «захисту традиційних цінностей» використовується для переконання в унікальності росії як форпосту моралі, сімейних цінностей і духовності. У російських медіа цей наратив часто будується на контрасті з «моральним занепадом Заходу». Сюжети, в яких Захід подається як ворожий до традиційних цінностей, часто супроводжуються риторикою, що підкреслює роль росії як «захисника світової культури». Наприклад, у російських новинах нерідко транслюються матеріали про «загрозу західної культури», де особливий акцент робиться на «збереженні справжніх цінностей» в умовах глобалізації.

Контент-аналіз також виявляє використання візуальних і мовних елементів, які підсилюють наративи та системну структуру повідомлень. Наприклад, російські новини зазвичай починаються з подання «фактів», часто вирваних із контексту чи спотворених, після чого йде коментар експерта, що підкріплює певний ідеологічний висновок, що створює в аудиторії враження об'єктивності, хоча насправді інформація маніпулятивно подається в потрібному контексті.

Окремим напрямом контент-аналізу є порівняння висвітлення подій у російських медіа та західних джерелах. Наприклад, події в Маріуполі російські ЗМІ називали «захистом місцевого населення від націоналістів» [10], тоді як у західних медіа ті самі події трактувалися як «військові злочини». Такий підхід дозволяє виявляти інформаційні маніпуляції та зрозуміти відмінності у формуванні громадської думки.

Результати контент-аналізу матеріалів російських ЗМІ 2022–2024 рр. свідчать про системне використання пропагандистських наративів. Наприклад, у висвітленні трагедії в Бучі російські ЗМІ поширювали фейкові заяви про «постановочність» [7; 11]. подій, які супроводжувалися зображеннями та експертними коментарями, що підкріплювали цей меседж. Такий підхід демонструє, як через візуальні та текстові елементи створюється ілюзія достовірності.

Візуальний семіотичний аналіз є потужним методом дослідження, який дозволяє виявити символічні значення, закладені у візуальні елементи пропаганди, зокрема зображення, відеоролики та символіку. Метод базується на принципах семіотики – науки про знаки, яка досліджує, як об'єкти, зображення та символи передають смисли, впливаючи на сприйняття реальності [8]. У контексті деконструкції іміджу росії візуальний семіотичний аналіз розкриває приховані смисли, які використовуються для створення позитивного або виправдувального образу держави, а також для легітимізації її дій.

Візуальний семіотичний аналіз передбачає розгляд кожного елемента зображення або відео як знаку, який має денотативний рівень (буквальне значення) та конотативний рівень (приховане, символічне значення). Наприклад, зображення російського солдата може на денотативному рівні демонструвати людину в уніформі зі зброєю, а на конотативному рівні – викликати асоціації з героїзмом, патріотизмом, силою та захистом. У таких зображеннях центральними символами є військова уніформа, яка асоціюється з дисципліною та професіоналізмом, георгіївська стрічка, що символізує спадкоємність перемог радянської армії у Другій світовій війні, і державний прапор, який підкреслює національну гордість.

Семіотичний аналіз дозволяє розкрити, як ці символи поєднуються для створення героїчного образу солдата. Наприклад, зображення, на яких солдати взаємодіють із дітьми або допомагають літнім людям, додають до цього образу елемент людяності та жертво-

ності. Візуальні матеріали не лише формують позитивний імідж військових, але й легітимізують їхню присутність на окупованих територіях, подаючи її як «гуманітарну місію».

Використання образу георгіївської стрічки, яка стала одним із ключових символів російської пропаганди. Її зображення широко використовуються не лише у військовому контексті, але й у культурних заходах, спортивних подіях та навіть у рекламі. Семіотичний аналіз демонструє, що цей символ апелює до колективної пам'яті про перемогу у Другій світовій війні, формуючи відчуття спадкоємності між минулими подвигами та сучасними діями росії.

У міжнародному контексті візуальні елементи часто використовуються для створення позитивного образу росії як держави, що допомагає іншим. Наприклад, фотографії російських конвоїв із гуманітарною допомогою, які супроводжуються прапорами та написами «Допомога від Росії», демонструють турботу про цивільне населення, навіть якщо ці дії мають інший підтекст. Такі зображення поширюються через міжнародні соціальні мережі, підсилюючи образ Росії як «миротворця» [4].

Однак семіотичний аналіз також виявляє маніпулятивний характер використання візуальних матеріалів. Наприклад, у російських медіа часто з'являються постановочні сцени, що імітують реальність. Це можуть бути зображення мирного населення, яке вітає російських військових, хоча ці події могли бути інсценованими для створення потрібного інформаційного ефекту.

Аналіз символічної політики є важливим методом деконструкції іміджу Російської Федерації, оскільки він досліджує використання символів, ритуалів, святкових заходів та інших елементів символічної діяльності, спрямованих на формування певних суспільних настроїв і політичних уявлень. Символічна політика Росії відіграє ключову роль у легітимізації її дій як на внутрішній, так і на міжнародній арені, забезпечуючи підтримку державної ідеології, зокрема в контексті збройного конфлікту з Україною. Аналіз цих процесів дозволяє виявити, як створюється та підтримується імідж держави через апеляцію до історичних, культурних і моральних символів. Аналіз символічної політики дозволяє виявити, як цей символ не лише мобілізує внутрішню аудиторію, але й спрямовується на створення ілюзії морального виправдання сучасних дій росії, зокрема «денацифікації» України, через історичні паралелі з боротьбою проти фашизму.

Важливу роль у символічній політиці відіграють державні свята, які використовуються для підсилення національної ідентичності та легітимізації дій уряду. Наприклад, святкування Дня Перемоги 9 травня перетворилося на ключовий елемент політичної культури, який включає військові паради, урочисті заходи та пропагандистські кампанії. Під час цих заходів на перший план виходить образ росії як країни-захисника, яка «продовжує боротися за мир і справедливість». У контексті війни з Україною ці ритуали використовуються для виправдання агресії, підкреслюючи, що росія знову «змушена протистояти нацизму», тим самим створюючи паралелі між подіями минулого та сучасності.

Символічна політика також активно використовує образи лідерів, які уособлюють силу, стабільність та безпеку. Наприклад, президент росії в. путін часто зображується на фоні військової техніки або під час участі у ключових державних заходах. Такий візуальний ряд створює символічний зв'язок між лідером і здатністю держави захищати своїх громадян, що підсилює підтримку серед внутрішньої аудиторії. Аналіз цих елементів дозволяє зрозуміти, як символічна політика спрямована на формування персоналізованого образу влади, що асоціюється з національною гордістю та історичним спадком.

Міжнародний вимір символічної політики проявляється у використанні культурної дипломатії, спрямованої на створення образу Росії як держави-захисника традиційних цінностей. Наприклад, через організацію захо-

дів, пов'язаних із «збереженням культурної спадщини», Росія намагається протиставити себе «аморальному Заходу» та посилити ідею про власну унікальну роль у захисті світових моральних стандартів. Аналіз таких заходів дозволяє виявити, як росія використовує символи культури та релігії для конструювання образу «морального лідера» і водночас для виправдання своїх дій.

Крім того, символічна політика Росії включає інструменти меморіальної діяльності, які використовуються для закріплення ідеологічних наративів. Наприклад, створення пам'ятників, які підкреслюють «історичну справедливість», або перейменування вулиць у відповідності до ідеологічних орієнтирів, є частиною ширшої стратегії формування суспільної думки. У контексті війни ці меморіальні акти часто супроводжуються меседжами про «захист російськомовного населення» чи «відновлення історичної єдності», які слугують виправданням для агресії.

Висновки. Деконструкція іміджу росії вимагає системного аналізу її ідеологічних, мовних та візуальних компонентів, які взаємодіють для створення та підтримки легітимності агресивної зовнішньої політики. Методи деконструкції дозволяють розкрити ключові наративи, їхню ідеологічну основу та сприяють розробці стратегії протидії, яка повинна включати створення альтернативних наративів, що розкривають справжні цілі російської політики, а також популяризацію демократичних цінностей і критичного мислення.

Література:

- 100 брехливих російських наративів про російсько-українську війну. Зб-к інформаційно-аналітичних матеріалів. А. М. Романишин. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2023. 77 с. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/100-російських-наративів-про-війну.pdf>.
- Бідочко Л., Півторак О., Худіш П., Рощина А. Війна і битва наративів: Як російська пропаганда діє в медійному просторі Глобального Півдня. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/infospace/article/210274/2023-04-19-viyna-i-bytva-narativiv-yak-rosiyska-propaganda-diie-v-mediynomu-prostoriglobalnogo-pivdnua/>.
- Бушинський В. Російська імперська ідеологія: політика міфотворчості. *Наукові записки. ІПіЕД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Вип. 4 (78). С. 296–296. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bushanskyi_rosiiska.pdf.
- Громадське радіо. 27.05.2024. Чому росіяни активізували свої «миротворчі наративи»: пояснює фактчекерка. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/po-faktu-rozkryvaiemo-brekhniu-na-hromadskomuradio/chomu-rosiianu-aktyvizuvaly-svoi-myrotvorchi-narativy-poiasniiue-faktchekerka>.
- Гуш Ю. Деморалізувати та знецінити. Які фейки про військових поширює ворог. URL: <https://lyuk.media/behind-city/factcheck-stopfake/>.
- Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-21346>.
- Радіо культура. Приховування злочинів російською пропагандою – як маніпулюють психологічним захистом? 09.05.2023. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=101392>.
- Семіотика. Словник літературознавчих термінів 2011–2024. <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/semiotyka-semiologiya/>.
- Тараненко А. Актуальність критичного дискурс-аналізу для дослідження дезінформації. *Політологічний вісник*. 90. 2023. <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2023.90.175-185>.

10. ТСН. Як Кремль «відбілює» свої злочини у Маріуполі: що кажуть місцеві про війну і як до міста приваблюють росіян. 30.04.2024. URL: <https://tsn.ua/exclusive/yak-kreml-vidbilyuye-svoyi-zlochini-u-mariupoli-scho-kazhut-miscevi-pro-viynu-i-yak-v-misto-privablyuyut-rosiyan-2568345.html>.

11. Укрінформ. 17.06.2024 Шість найпоширеніших наративів російської пропаганди, які допомагають убивати українців. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3875878-sist-najposirenisih-narativiv-rosijskoi-propagandi-aki-dopomagaut-ubivati-ukrainciv.html>.

12. Як російський інформаційний корабель пішов на...: суспільно-політичне видання. К.: Саміт-книга, 2023. 488 с. URL: <https://spravdi.gov.ua/wp-content/uploads/2024/02/yak-rosijskuj-informacijnyj-korabel-pishov-na%E2%80%A6-naratyvu-propagandy-pid-chas-povnomasshtabnoyi-vijny.pdf>.

13. MediaSapiens. Російські ЗМІ поширюють дезінформацію про те, що Україна – маріонетка Заходу та «танцює під дудку США». URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/27081/2021-04-15-rosiyski-zmi-poshyruyut-dezinformatsiyu-pro-te-shcho-ukraina-marionetka-zakhodu-ta-tantsyuie-pid-dudku-ssha/>.